

Vrijzinnig Ontmoetingscentrum Hasselt

Aperitiefontmoetingen

Zondag 26 november 2017

Nr. 98

Omroekoor

Genootschap ter Bevordering van de voordracht – en vertelkunst

Omroerkoor & Het Genootschap

presenteren

Het einde

van een

mooie wereld

poëzie en liederen in tijden van oorlog

“Het einde van een mooie wereld” is een muzikaal-poëtische voorstelling over Wereldoorlog I bedacht en uitgevoerd door het Omroerkoor en Het Genootschap ter bevordering van de Voordracht- en vertelkunst.

In “Het einde van een mooie wereld” komen verscheidene stemmingen ten aanzien van de Eerste Wereldoorlog tot uiting. In een sober programma brengen het Omroerkoor en Het Genootschap liederen en gedichten, verhalen en anekdotes waarin een kritische tegenwind tegen de patriottische branding zeker niet ontbreekt.

Eenvoudige versjes naast gerenommeerde dichters, oude volksliedjes naast moderner koorwerk, stemmen uit de oorlog, over de oorlog en tegen de oorlog komen aan bod afgewisseld met instrumentale intermezzi.

Welkom met verwijzing naar
20 jaar VOC in Hasselt
Nr "98" als aperitiefontmoeting
Lopende tentoonstelling Crossing Minds in de Poincarézaal

Over "Omroerkoor" en "Het genootschap"

Het omroerkoor is eind zeventiger jaren ontstaan , uit een groepje dat zich progressief Limburg heette en een vast stek had in café Roodhuis in de Aldestraat Hasselt

Ik citeer letterlijk hun zelf geschreven tekst

"Het was een scala van chaotisch ontregeld tot rigoureuus geregeld volkje dat zich verdrong rond de toeg van Hans en Mieke en dat af en toe uit elkaar gespeeld werd door de folkgroep Schokkenteeres."

Luk Cluiysen, muzikleraar en folk muzikant, werd gebombardeerd tot gelegenheds dirigent van een geselecteerd groepje cafébezoekers dat wou zingen voor de lol maar zich vrij vlug ontpopte tot een, aanvankelijk vierstemmig gemengd koor, maar dat geleidelijk evolueerde tot een mixed van klassiek en strijdkoor, tot een groepje zangers die hielden van muziek en actie, van zingen en reflecteren.

Luc Cluiysen werd ondertussen de vaste enthousiaste, sterk sociaal geëngageerde koordirigent die niet alleen voor de muzikale leiding zorgde maar ook wist het groepje vrijwillige zangers bij elkaar te houden, ook numeriek uit te bouwen.

20 jaar geleden, bij de start van het VOC op deze vrijzinnige campus in Hasselt, kreeg het koor, ondertussen omroerkoor geworden, een vaste repetitieruimte in het centrum.

Verdienste voor deze permanente toezegging en de daarmee blijvende verbondenheid met het vrijzinnig centrum was wijlen onze mede beheerder van het 1ste uur Jo Lemmens, dikwijls als alt op de eerste rij van het koor terug te vinden.

Even nog hoe het koor zijn de naam "Omroer" kreeg. Ik citeer weer letterlijk hun tekst:

*Omroeren, dat is rimpels maken,
De rust en de schone schijn van het oppervlak doorprikken.
Het bezinksel in beweging brengen en naar boven halen
Lucht geven en verandering inzetten
Zingen tot het betert.
En (dus) veroordeeld zijn tot het eeuwig zingen*

Eerder, op 20 november 2006, was het koor onze derde gast in de vernieuwde programmatie van onze aperitiefontmoetingen. Op het repertoire toen een reeks vurige strijdliederen.

De huidige dirigent Lieve Franssen heeft Europese ambities met het omroerkoor. Een optreden in Berlijn staat geboekt.

In de naam "Genootschap ter Bevordering van de voordracht – en vertelkunst" schuilt overduidelijk de boodschap van het duo Noël Marechal, Hilde wouters voor vandaag aangevuld met Ingeborg Fusar.

Ook zij waren eerder (25 juni 2011) al present op één van onze aperitiefontmoetingen.

Tenslotte heel veel dank aan de Hasseltse Vrijzinnige Humanisten (HVH) die deze ontmoeting hielpen organiseren en dan speciaal aan hun voorzitter Anne-Marie Marechal.

Recensie na een optreden op vrijdag 10 maart 2017 in in het Brussels Ouderenplatform

Het Omroerkoor en Het Genootschap ter Bevordering van de voordracht – en vertelkunst uit Hasselt (samen 20 personen) brengen onder de titel 'Het einde van een mooie wereld' een zang- en woordspektakel waarbij verscheidene stemmingen tot uiting komen van vóór, tijdens en na de Eerste Wereldoorlog. In een sober programma brengen zij verhalen en anekdotes, waarbij een kritische tegenwind bij het patriottisme zeker niet ontbreekt. Eenvoudige versjes naast gerenommeerde gedichten, oude volksliedjes naast moderner koorwerk, stemmen uit de oorlog, over de oorlog en tegen de oorlog komen aan bod. Het gemengd vierstemmig koor staat onder leiding van Lieve Franssen en het genootschap wordt gevormd door Noël Marechal, Hilde Wouters en Ingeborg Duser.

Fragmenten uit de voorgedragen teksten

“Was er nu wel of niet een Balkanoorlog geweest? Er vond wel een of andere interventie plaats; maar of dat oorlog was, hij wist het niet precies. Er waren zoveel dingen die de mensheid bewogen. Het hoogterecord voor vliegtuigen was weer gebroken; iets om trots op te zijn. Als hij zich niet vergiste, stond het nu op 3700 meter, en de man heette Jouhoux. Een zwarte bokser had de blanke kampioen verslagen en de wereldtitel veroverd; Johnson heette hij. De president van Frankrijk ging naar Rusland; er werd gezegd dat de wereldvrede in gevaar werd gebracht. Een pas ontdekte tenor verdiende in Zuid-Amerika bedragen die zelfs in Noord-Amerika nog ongekend waren. Een verschrikkelijke aardbeving had Japan geteisterd; arme Japanners. Kortom, er gebeurde veel, het was een bewogen tijd, die rond eind 1913 en begin 1914.”

*

Op 28 juni 1914 vermoordde Gavrilo Princip in Sarajevo de Oostenrijks-Hongaarse troonopvolger Franz-Ferdinand en zijn vrouw Sophie. Eigenlijk had Princip dichter willen worden. Hij las Walt Whitman en Oscar Wilde, bezat boeken van de anarchisten Bakoenin en Kropotkin en kende verzen van Friedrich Nietzsche. Als onvolwassen warhoofd paste hij volledig in zijn tijd waarin poëtische en revolutionaire aspiratie vaak hand in hand gingen. Een man van het woord was ook een man van de daad. “*Te klein en te zwak*” had de officier gezegd toen hij zich vrijwillig aandiende voor militaire dienst bij het uitbreken van de Balkanoorlog van 1912-1913. Dat had die officier beter niet gezegd

*

De Belgische staat heeft zich alleszins nog altijd NIET geëxcuseerd voor de executie van soldaat Alphons Gielen uit Kleine-Spouwen, hoefsmid en vader van drie kinderen. Hij werd op 19 oktober 1914, een kleine drie maanden na het begin van de oorlog, ter dood veroordeeld én gefusilleerd. Samen met een medesoldaat had hij de dag ervoor in kelders van huizen in Nieuwpoort gaten moeten kappen om een eventuele terugtrekking van Belgische troepen te vergemakkelijken. De slag aan de IJzer woedde in alle hevigheid. Na het vervullen van de opdracht, die ze keurig hadden afgewerkt, hadden ze honger en gingen ze op zoek naar eten. 's Avonds waren ze gewoon terug op het appel, zich van geen kwaad bewust. Maar de dag erna werden ze door de krijgsraad veroordeeld omdat ze zogezegd hun post hadden verlaten in het zicht van de vijand. Nog dezelfde dag werd het vonnis uitgevoerd, zo dicht mogelijk bij de troepen, want er moest een voorbeeld worden gesteld om de kadaverdiscipline er in te krijgen. Bij het uitspreken van het doodvonnis lapte de krijgsraad sommige wettelijke voorschriften aan zijn laars, zoals de aanwezigheid van een burger en dood door ophanging. Ze kregen de dood met de kogel.

Aan het Belang van Limburg zei de achterkleinzoon van Alphonse Gielen: “*Ze hebben mijn overgrootvader doodgeschoten voor een boterham*”.

*

In de laatste week voor het uitbreken van de oorlog schreven de Europese socialistische bladen vol tegen de oorlog en het militarisme. Er waren massavergaderingen, demonstraties en plannen voor een algemene internationale werkstaking om de oorlog plat te leggen, maar er kwam niets van terecht. Op woensdag 29 juli 1914 was de Socialistische Internationale inderhaast in Brussel bijeengekomen, zonder veel resultaat. De verzamelde arbeiders trokken 's avonds en masse door Brussel, ze zwaaiden met witte kaarten waarop de leuze “*Guerre à la Guerre*” en ze zongen telkens weer de Internationale.

De daaropvolgende vrijdag, op 31 juli, werd de Franse voorman Jaurès in Parijs door een nationalist doodgeschoten.

Uitvoerders bij aperitiefontmoeting 26 november 2017

Het Genootschap ter bevordering van de Voordracht- en Vertelkunst

Ingeborg Dusar, Noël Marechal, Hilde Wouters

Omroerkoor Hasselt

Gastdirigent

Lieve Franssen

Sopranen:

Lili Bammens, Linda Cremers, Monica Dhaeze, Veva Nijs, ielde Van der Sypt, Griet Van de Ven

Alten:

Marianne Haesevoets, Bieke Jansen, Thalassa Marchand, Els Meers, Kris Ulenaers, Moniek Vrancken

Tenoren:

André Cant, Hugo D'hertefelt (concept), Lambert Moors, Patrick Van Snick, André Vreven

Bassen:

André Goyvaerts (piano), Gaby Lambregs, André Mewis, Jos Vandersmissen (draailier, gitaar)

Artistiek advies Christel Albert

Jaurès werd herdacht in een golf van nationale eensgezindheid. Vanaf nu ging het vaderland voor alles. De Franse korporaal Louis Barthas schrijft in zijn dagboek: "Tot mijn grote verbazing veroorzaakte het bericht van de mobilisatie meer enthousiasme dan verslagenheid. In hun onschuld leken de mensen het prachtig te vinden in een tijd te leven waarin zo iets groots en meeslepend stond te gebeuren"

Maar toen Louis Barthas begin november naar het front vertrok "was het niet meer de razend enthousiaste menigte die zich verzamelde toen de soldaten vertrokken. Geen bloemen, kushanden of applaus. Het was allang niet meer de korte, frisse en vrolijke oorlog die in het begin door de kranten was aangekondigd. Iedereen keek ernstig en zweeg. Als bij een stoet terdood- veroordeelden namen de mensen hun hoed af

*

De grote mogendheden hebben verbonden afgesloten met elkaar om hun doeleinden te bereiken en anderen er van af te houden: Duitsland met Oostenrijk, Engeland met Frankrijk en Rusland. Alle Europese staten hebben zich voor dit conflict sinds jaren bewapend. Zij willen allen aan hun roofzucht voldoen. Zij zijn allen even schuldig. In dat licht, en in dat licht alleen, moeten allen die deze oorlog verdedigen worden beoordeeld: de keizers en de koningen, de ministers en de parlementsleden, de professoren, de geestelijken en de kunstenaars, de bankiers en de industriëlen.

*

De slag aan de Somme, die op 1 juli 1916 plaats vond, was de grootste slachting uit de Britse krijgsgeschiedenis. Van de honderdduizend mannen die oprukten werden er binnen een halve dag 19.000 gedood en 40.000 gewond. Het opwekken van dode soldaten, waar Brecht sarcastisch over schreef, was een mogelijkheid die de Britse generaal sir Beauvoir de Lisle ook wel had gewenst. Over de slag aan de Somme zei die man: "*Het was een schitterende vertoning van training en discipline, en de aanval mislukte enkel omdat dode mannen niet verder kunnen optrekken*".

*

Aan het einde van de oorlog waren de Duitse soldaten het grondig beu. Dat blijkt uit de gebeurtenissen die zich afspeelden tijdens de laatste dagen van de oorlog in Tongeren. De Duitse soldaten die daar nog aanwezig waren, richtten de Arsol op, de Arbeiter-und Soldatenrat, die bestond uit gewone soldaten en onderofficieren. Ze namen de macht over de stad in handen. De woningen van de officieren werden geplunderd. Volgens de plaatselijke historici De Corswarem en Paquay zou Tongers "gepeupel" daar aan hebben meegedaan. Op 10 november, de dag voor de wapenstilstand, trokken 700 Duitse soldaten door de straten van Tongeren. Volgens De Corswarem en Paquay zongen ze volksliederen, geen revolutionaire liederen. Dat is eigenaardig. Ze droegen toch rode armbanden en rode kokardes in het knoopsgat. En toen ze op de Grote Markt aankwamen riepen ze naar het schijnt luidkeels "Hoch die Revolution!". Op de meeting die ze daar hielden werden de keizer en Hindenburg bespot en aangeklaagd. En ze brachten hulde aan hun gesneuvelde kameraden

**Samenstelling Lies – Anne-Marie – Tony
Foto's Willy - Tony**

Programmaboekje optreden

Omroekoor

Genootschap ter Bevordering van de voordracht – en vertelkunst

Het einde van een mooie wereld

Vrijzinnig ontmoetingscentrum Hasselt

Zondag 26 november 2017

HET EINDE VAN EEN MOOIE WERELD

POEZIE EN LIEDEREN IN TIJDEN VAN OORLOG ('14-'18)

met **Omroerkoor & Het Genootschap**

APERITIEFONTMOETING
VRIJZINNIG ONTMOETINGSCENTRUM HASSELT

A. Rodenbachstraat 18, Hasselt

Zondag 26 november - 11 uur

een initiatief van de Hasseltse Vrijzinnige Humanisten (info: 011/225188)

PROGRAMMA

Proloog

- * *Sometimes I feel like a motherless child* (spiritual)
- * Uit: “De man zonder eigenschappen” (Robert Musil)

Deel 1: Bewogen tijden

- * *Watch Out* (t: Holly Near; arr. Bronwen Westacott)
- * Over de Duitse dichter Georg Heym (Geert Buelens)
- * Over Gavrilo Princip (Geert Buelens)
- * *Vrij kwartier/Quartier libre* (Jacques Prévert) en Louis Barthas (Oorlogsdagboeken van Louis Barthas)
- * Over Alphonse Gielen (Het Belang van Limburg)
- * *De laatste brief* (Bertus Aafjes)

Deel 2: Stemmen voor en tegen oorlog

- * *Vertrek naar 't slagveld* (t&m: traditional)
- * Gabriele D'Annunzio en avant-gardistische kunstenaars (Geert Buelens)
- * *De wapens neer* (t: Rindert van Zinderen Bakker; m: Henri Weyts)
- * Camille Huysmans en de Tweede Internationale
- * *Wij onderdrukte knechten* (compilatie K. Waeri, G.J. Van Raay, Soc. Jonge Wachten)
- * De Europese socialisten in de laatste week voor de oorlog (Geert Mak) en Louis Barthas
- * De Hongaarse dichter Mihaly Babits (Geert Buelens)
- * *Pamflet aan de vrouwen* (Ernst Friedrich)
- * *After you've gone* (Creamer & Layton, 1918)

Deel 3: Ten oorlog

- * Uit: “Het regent maar het waait niet” (Anne Provoost) verschenen in De Morgen 02/01/2002
- * *Honderd man* (t&m: traditional Engeland; koorzetting: Luk Cluysen)
- * *Toch komt de oorlog* (Alfred Liechtenstein)
- * *I'm hitting the trail to Normandy. So kiss me goodbye* (Chas. Snyder, 1917)

Deel 4: Oorlog komt niet uit de lucht gevallen

- * Piet Chielens in het woord vooraf aan “De oorlogsdagboeken van Louis Barthas”
- * *Foolish Notion* (t: Holly Near; arr. May Fagan & Steve Lodder)
- * Uit: “Het imperialisme, de wereldoorlog en de sociaal-democratie” (Herman Gorter, 1915)
- * *Oorlogsindustriëlen* (t&m: Dumont; arr. Schokkenteeres)

Deel 5: Het einde van een mooie wereld

- * *Familiale* (Jacques Prévert)
- * Duitsland in 1917 (Geert Buelens)
- * *De legende van de dode soldaat* (t&m: Bertold Brecht, 1918)
(Ned. bewerking: Jos Vandersmissen)
- * Over de slag aan de Somme (Geert Mak)
- * Zelfmoord in de loopgraven (Siegfried Sassoon)
- * 1917 (Carl Zuckmayer)
- * 1917 (Hugo Claus)
- * De socialistische Internationale terug van weggeweest (Geert Mak)
- * Tongeren, november 1918: opstand Duitse soldaten
(Notities “Arbeiderslied” van Jos Vandersmissen)
- * *Robin’s song*
(t: Francis Ledwidge; m: trad; koorzetting: Luk Cluysen)
- * Uit een brief van Francis Ledwidge (Geert Buelens)
- * *Captivation* (G.N. Benson, 1918)

Deel 6: De graven

- * Uit: “Aan een moeder” (Paul Van Ostaijen)
- * *De graven* (t: Kurt Tucholsky; m: Hanns Eisler)
(Ned. bew.: Jos Vandersmissen)

Epiloog

- * *Einde en begin* (Wisława Szymborska)

BRONNEN

Geert Buelens: *Europe Europa! Over dichters van de Grote Oorlog*, Ambo/manteau, 2008
Geert Buelens: *Het lijf in slijk geplant. Gedichten uit de Eerste Wereldoorlog*, Ambo/manteau, 2008
Geert Mak: *In Europa*, Atlas, 2004
Oorlogsdagboeken van Louis Barthas. 1914-1918, Uitg; Bas Lubberhuizen/EPO, 2012

UITVOERDERS

Het Genootschap ter bevordering van de Voordracht- en Vertelkunst:

Ingeborg Duser, Noël Marechal, Hilde Wouters

Omroerkoor Hasselt:

Gastdirigent: Lieve Franssen

Sopranen:

Lili Bammens, Linda Cremers, Monica Dhaeze, Veva Nijs, ielde Van der Sypt, Griet Van de Ven

Alten:

Marianne Haesevoets, Bieke Jansen, Thalassa Marchand, Els Meers, Kris Ulenaers, Moniek Vrancken

Tenoren:

André Cant, Hugo D'hertefelt (*concept*), Lambert Moors, Patrick Van Snick, André Vreven

Bassen:

André Goyvaerts (*piano*), Gaby Lambregs, André Mewis, Jos Vandersmissen (*draailier, gitaar*)

*We danken de **Hasseltse Vrijzinnige Humanisten** en het **VOC** voor de organisatorische ondersteuning, **Christel Albert** voor het artistiek advies.*

Info & contact:
0478/284675 – 011/27.50.32
www.omroerkoorhasselt.be
info@hetgenootschap.be – www.hetgenootschap.be